

«Minner om han Lars Bjørkeng»

Av Odd Bjørklund

Han var født den 28/3 1871 på Bjørkeng i Øverbygd. Foreldre var Lars Estensen født i 1825 på Tynset og Marit Bårdsdr. født i 1832 i Opdal. De var blandt de første nyriddere der oppe i dalen. Bjørkeng ble fradelst eiendommen Skjellet. Det kom fem gutter og to jenter til verden og Lars var den øste i rekken.

Med tiden vaks barneflokket opp, så det ble stor arbeidshjelp med årene. Gården ble ryddet allerede i 1846. I 1860 var det oppdyrket 30 mål. Der var store arealer og dyrkingsland. De drev gården opp til en av de større der i dalen. De hadde i den tid 15 kuer, 20 småfe og 20 sauer og 2 hester på båsen. Foret ute i holmer og nes og slo borte i utslåttene til langt utover sommeren. Han Lars fortalte: «De måtte opp hver bidige morgen til 4-5 tiden å begynne det daglige knoget for eksistensen. Ingen parton, det var streng disiplin. De måtte følge faren uti skog og mark sommer som vinter og ute i allslags vær.

Sætra borte ved Takvannet ble ryddet umiddelbart etter de første årene. De fulgte seder og skikker fra dalene der sør, og dessuten måtte beite spares. Fjellgraset gav fra seg kraftig melk til ost og smør.

Det var der borte på setra han Lars ble å tilbringe hele somrene igjennom i sine guttedager. Der ryddet de jord og land som også ble et stort bruk med tiden. I småguttedagene måtte han være «gjeter» borte på setra, for buskpen streift langt innover fjellpartiet, og de «trådte» ofte hjemover igjen. Ofte måtte han ned i Maukenlia til sommerfjøsen å hente buskpen tilbake igjen til setra. Sommerfjøsen lå i den tiden opp i lia ovenfor Nordli. Det var rundt 19tallet de flyttet fjøsen ned til Grindjordskjosen. Der borte i Maukenfjellene var han Lars grunnkjent, og der borte i setra vokste han opp på naturens produkter med seterrømme og Takvassfisk.

Fisken gikk i store stimer på Takvannet i den tid. De høvet inn storretten utenfor seterdøra. Moltemyrene var gule, der var blåvær, tyttebær og kvarterene ble fulle. Men skolegangen hans ars var det dårlig med, det var bare 6 ukers folkeskole årlig, og det er ikke mye å ta med seg ut på livsferden.

Men det skulle vise seg at Lars Bjørkeng ble en segnomsust herremann. Det var nok hjemmet og

gårdsarbeidet som drev han opp til å bli en iherdig arbeidsmann i alle sine hverv han kom til å omgi seg med.

Det begynte allerede i puberteten, da var han uslæelig både på skøyter og i skiløypa. Det var konkurranser den gang som nu, det hjalp selvsagt ikke om det fans talenter fra naturen som kunne bli mestere, det var i Syd-Norge de ble alet opp. Om Lars ikke ble noen idrettsstjerne - så ble han gjennom sitt livsløp i en ualmindelig god fysisk form.

Da han var i 20-årsalderen reiste han ut av «redet» og kom til København der han gikk landbruksskolen. Senere ble han vandrerelærer i jord og husdyrbruk og kom til Rotsundelv Barneheim hvor han ble ansatt som agronom på bruket der i flere år. Der ble han kjent med jordmor Emilie Brynildsen fra Sjøvikør i Malangen, hun er født 19/1 1849. De giftet seg i 1903. Hun var ansatt som jordmor. De ble der smidd i hymnens lenker i 1903, men ekteskapet ble barneløst. De tok til seg en adoptivdatter Torgun som ble gift med Einar Karlsen (familien bor i Oslo). *Tank Ullrikkes nei 40. Sløtter*

Etter noen år på Rotsundelv ble Lars Bjørkeng fylkesagronom og reiste rundt i Finnmark fylke til i 1918 og bodde i flere år på Nesseby i Tana. Emilie fulgte han og hadde sitt jordmoryrke, hun var også ansatt som jordmor i Målselv et par års tid.

Etter 1918 ble Lars ansatt som rektor på landbruksskolen på Bonakas i Tana, og ble der til han gikk av med alderspensjonen i 1937. Der oppe i Øst-Finnmark kom han også med i politikken hvor han ble ordfører i flere perioder. Han var også fylkesordfører i en tid der oppe. Han Lars var nok en stor personlighet med sin store talegaver og mektige ord. Engang var det på møtet nippet han holdt på å bli stortingsmann, men han røbet sin intelligens med å si at han var nok for dum til en slik jobb, og dermed slapp han.

Det var dårlig stemning og fremmøte oppe i Øst-Finnmark etter nominasjonsmøtet, så det betød at Vest-Finnmark kunne satse på sin mann.

Men han hadde nok egnet seg som stortingsmann med sin personlighet og talegaver til fremme for fylkene i nord og landsdelen som han elsket så høyt overalt. For sitt virke i landsdelen fikk han diplom

Lars Martin Bjørkeng og Emelie Brynildsen fra Malangen. På sine eldre dager flyttet de til Nøtterøy, men glemte aldri Troms og Finn-

mark. Sprek som en ungdom kjørte han den lange strekningen opp til Finnmark og tilbake, da var han 92 år, for å hilse på sine slektninger og

mange venner. Lars Martin Bjørkeng født 28/3 1871. Emelie Brynildsen Bjørkengt. 19/1 1849. De var gift i 1903. *Peder sen*

i 1911. I 1934 da kronprins Olav og kronprinsesse Martha gjestet Finnmark på sin berømmelige reise ble det Lars Bjørkeng og Anders Tappio som ble utvalgt til å representere Kronprinsparet. Anders Tappio trådte frem - stirret hengivent på kronprinsessen - rakte frem hånden til kronprinsen og sa: «Voi, voi, du har pene kjerringa». Han Lars var jo fullstendig enig, men han torde ikke si det. Han hadde ved siden av flere kommunale verv, han var i sin tid en stor representant der oppe i fylket.

Han hadde store talegaver og sin egen evne i fortellerkunsten. Han var rene skuespilleren, han hermet dialekter og orginaler som Rolfjust Nilsen.

Det var særlig de slagferdige delene han kom inn på, som han var oppvokset med, som han kunne herme, og etterligne og

fortelle om. Det er jo gloser og historier som fremdeles går på folkemunnene der oppe i dalen.

Han Lars fikk alle til å lytte og «storhuj» når han begynte å fortelle om disse sannferdige glosene som var servert der oppe - som fremdeles lever og aldri komme til å dø. Det var utrolige historier han hadde på lager som fikk folk til å le seg glugg i hjel. Han var jo oppvokst der oppe og kjendte dets skikker og lynne med de slagferdige og poetiske glosene fra disse første dølene som kom til bygda. Derfor kom han ofte hjem når tiden gav anledning til det.

Da han gikk av med alderspensjon i 1937 kjøpte han seg hus nede på Nesbryggen på Nøtterøy, den gang kostet hans villa 18 tusen kr, men det brant ned i 1951 så han fikk opp-bygd et nytt hus, og slik som han ville ha det. Han dro også ut på lange verdensreiser som var uvanlig i den tid. Han var helt ned ei mørke Afrika, han fortalte ofte om sine turer ute i verden, om de primitive folkeslagene som bodde i sine stråhytter og det usanitære som fulgte med slikt leveste. Han mente at «samene» inne på vidda hadde det mere komfortabelt i sin jordgammer slik de også levde for bare noen tiår tilbake.

I 1938 dro han over til Amerika for å besøke sin bror Jens borte i Wisconsin. Der kjøpte han seg en Chevrolet en ny sådan for bare 1.600 kr. som det kostet den gang. Da kjørte han gjennom flere stater helt til New-York enn de fleste amerikaner har overkommet. Han kom hjem til Norge med sin Chevrolet og hadde den i mange år før han skiftet over til en «Moskowitz». På sine eldre dager var det biler og kjøring som opptok hans interesser. Det første bilrattet han tok i, var i 1932 på landbruksskoleens lastebil oppe i Tana. Ved rattet ble han stadig opp i år og alder, og ofte ville han hjem til Øverbygd om somrene.

Han var ingen råkjører, men holt

seg ved fartsgrensen og drev aldri med forbikjøring. Derfor syntes han bestandig at det var så merkelig at han stadig ble forbikjørt - det forstod han ingen ting av. Han kjørte bestandig alene som sjåfør, selv om strekningen fra Nøtterøy til Øverbygd ligger oppunder 200 mil, og ellers kjørte på kryss og tvers opp og ned det langstrakte land. Han var jo, og muligens er landets eldste billist, for da han sluttet å kjøre var han 94 år gammel.

Lars var en eneste gang uheldig på turen nordover igjen, det var nede i Trøndelag bilen skleiset utfor veien og gikk rundt. Det var i 1953 broren Jens var hjemme på besøk i Øverbygd. Bilen ble da liggende med hjulene i været, der de krøp helskinnet ut - uten en skramme. Det kom fort hjelp til og fikk veltet bilen inn på veien igjen. De satte seg bare inn i bilen igjen og kjørte videre liksom ingen ting hadde hendt.

Siste gangen han kjørte fra Nøtterøy og til Øverbygd var han 92 år gammel. Den gang ble det gjort stas av hans Lars Bjørkeng. Han ble intervjuet, filmet og var førstesidestoff i avisene. De skrev om han, at han var da landets eldste billist. Men enda mente han at det måtte bli et par turer til opp til Nord før han rundet 95 år. Men den drøm gikk nok ikke i oppfyllelse. Han følte seg alltid sprek som en ungdom, og hadde stadig noe å fordrive tiden med. Han fikk det slik som han ville ha det i sitt nye hjem der ute på Nøtterøy. Men han overvurderte kanskje sin sprekhet og arbeidsiver. En dag gikk han ut i stekende solveggen for å male huset sitt utvendig. Han fikk et lettere slag og kom seg ikke over det, han var da nærmere 95 år da han døde. Han Lars var enkemann i flere år da hans kone Emilie døde i 1950. Der er nu bare minnene igjen om han Lars og ho Emilie Bjørkeng. For dem var det en stadig lengsel opp til landet der nord - som kom igjen for å besøke sine folk og landsdelen de aldri kunne glemme. De ligger begge begravet på Nøtterøy kirkegård.

Lars Estensen Bjørkeng.

Marit Bjørkeng.

Her på gamle Bjørkeng vaks han Lars opp i sin ungdom. Noen måtte ut av «redet» for å

finne seg eksistensmuligheter, dengang som nu i våre dager. Det spirer og gror fremdeles

på gamle Bjørkeng med 15 kuer - dengang som nu, og småfe.